

Postens moderna utgivning

Bo Dahlner

I den här artikeln berättar jag om utvecklingen av frimärken och postens verksamhets betydelse för oss filatelister under åren 1979-2004.

Mörka dagar som i december kan jag inte arbeta med mina bandfrimärken eftersom jag saknar klart dagsljus för att bedöma färgnyanserna. Nu bestämde jag mig för att bygga om och rensa upp bland mina variantalbum för svenska frimärken 1938- till 2000-talet. Det blev en intressant resa i tiden! Perioden 1967-1979 är intressant för alla papperssorter. De finns tyvärr endast översiktligt beskrivna i Facit. Den samlingen har likheter med bandfrimärkena 1920-1936.

1979 hände något nytt bland de svenska frimärkena. Vi fick rabattfrimärken där det inte angavs någon valör på märkena. Texten Inrikespost förklarade vad de kunde användas till. De har obegränsad giltighetstid och kan användas än idag liksom alla andra rabattfrimärken. Framärkena trycktes i London hos Harrison & Sons.

Rabattfrimärke från 1979: Facit nr 1074

Rabattfrimärke från 1993: Facit nr 1794

De var inte av någon bra kvalitet eftersom de flesta märkena hade färgförskjutningar. Året därpå kom nästa rabattfrimärke ut, även de tryckta hos Harrisons och med samma kvalitet. Även det frimärket hade texten Inrikespost utan valör.

1980 kom det första det första julpostfrimärket ut. Även det frimärket var rabatterat, men med utsatt portokostnad. Julpostfrimärken har getts ut varje år sedan starten. Rabattfrimärkena fortsatte att komma ut med olika motiv, men nu angavs portosatsen. 1981 var portot 1,40 och 1993 hade det höjts till 2,60. Motiv med landskapsvapen gavs ut 1981-1986. Under de följande åren kom frimärkena ut med olika motiv och med skiftande kvalitet. År 1993 kom de sista rabattfrimärkena ut och den här gången med sommarblommor som motiv. Enligt min smak var de tryckta i den bästa kvaliteten av alla rabattfrimärken. Vi hade således rabattfrimärken under 15 år: 1979-1993.

År 1997 infördes två nya portotyper, nämligen Brev och Ekonomibrev. De hade således ingen valörsiffra. Åter hade man frimärken utan valör och de frimärkena kan användas än idag oavsett om portot har höjts rejält. Jag har förstått att många frimärkssamlare inte uppskattade de nya frimärkena med endast texten Brev. En del slutade därmed att samla svenska frimärken.

Ekonomibrev år 1997: Facit nr 2005

Inrikes brevporto år 1997: Facit nr 2006

Posten stod nu inför många stora förändringar. År 1996 infördes en ny stämpeltyp som användes vid postterminalerna. Om frimärket var stämplat vid terminalen i Stockholm hade den texten POSTEN+STOCKHOLM samt ett datum och en bild som visade varifrån den kom. Om man la ett brev i en Gul brevlåda fick det denna anonyma stämpel. År 1997 kom en ny terminalstämpel med texten POSTEN+ SVERIGE samt datum. Terminalstämplarna ändrades med tiden och år 2000 kom de nya terminalstämplarna med en bild till vänster som man kan identifiera var brevet stämplats. Jag kan nämna att dagens logistik är lite lustig. Läger man på ett brev i Helenelund i Sollentuna, så skickas det till Uppsala för att stämplas även om brevet skulle skickas till Tureberg i Sollentuna. Logik?

De nya terminalstämplarna är inte lustiga för oss filatelister! Ingen kan påstå att det är en vacker stämpel. Vill vi ha vackra stämplat med ortnamnet så får vi gå till postombudet eller till postens företagscenter. De har ort och datum i stämpeln, precis som vi är vana med.

Terminalstämpel från postterminalen i Årsta 2009

Många filatelister slutade samla moderna svenska frimärken när den här reformen genomfördes. Ingen vill väl ha en ful gummistämpel med ett posthorn mitt på frimärket!

Antalet postexpeditioner skulle minska. Till exempel lades posten i Flysta ned i början av 1997, men paketutlämningen fanns kvar och sköttes av en larmfirma som flyttat in i postens lokaler. Samma utveckling skedde på många orter. Det har varit protester på många orter inför denna ändring. Posten vid Spånga Torg och i Bromsten lades ned, men protesterna blev ihärdiga och postombud tog över verksamheten vid dessa orter.

År 2000 kom de första frimärkena med självhäftande klister. Klistermärken. De första klistermärkena var Tecken i skyn, Facit 2199-2204.

Tecken i skyn 2000: Facit nr 2199

Tecken i skyn 2000: Facit nr 2200

De svenska klistermärkena är lätta att lösa upp från brev medan klistermärken från andra länder inte fungerar som våra. De vill inte lossna från pappret och ibland försvinner även färgen.

År 1961 kom de första frimärkena ut med nobelpristagare. År 2004 uppförde den serien då de sista nobelfrimärkena gavs ut.

Det första nobelfrimärket: Facit nr 529

Det sista nobelfrimärket: Facit nr 2442

Slutsats

Jag vill påstå att utvecklingen av de svenska frimärkena har varit negativ för oss filatelister. Klistermärkena kan jag förlika mig med, men aldrig någonsin de usla terminalstämplarna! Men hur ska man samla frimärken med terminalstämplar? Frimärken utan stämpel eller en tydlig stämpel på frimärket? Jag föredrar ett lätt stämplat frimärke med ett posthorn mitt på märket. Hårt stämplade frimärken är aldrig värda en plats i albumen. Posten borde införa en ny stämpeltyp enligt min mening.